

Kommunstyrelsens pensionärsråd

**Protokoll nr 3 fört vid kommunstyrelsens pensionärsråd sammanträde
tisdagen den 13 mars 2012 kl. 10.00-11.34**

Justerat den 16 mars 2012

Lars Wettergren
Ordförande

Eva Sahlin
Ledamot

NÄRVARANDE:

Ordförande Lars Wettergren (PRO)
Vice ordförande Eva Sahlin (SPF)

Ledamöter Barbro Karlsson (PRO)
Anita Furehed (PRO)
Per Hansson (PRO)
Johnny Dahlin (SPF)
Mats Danielson (SPF)
Karin Wilborg (SPF)
Stig Alenlöv (SKPF)

Ersättare Kurt Blank (PRO)
Donald Monvall (PRO)
Ingrid Ollas (PRO)
Kjerstin Genell Andrén (SPF)
Olle Eriksson (SPF)
Evy Johansson (SPF)
Lena Hedqvist (SPF)

Förhinder: ersättarna Evy Ahlqvist (PRO) och Barbro Ottosson (SKPF)
samt adjungerade Matti J. Korhonen (IKINUORET).

Tjänstgörande ersättare: alla ledamöter är närvarande. I mötet deltar Terttu
Kinnunen från IKINUORET för adjungerad Matti J Korhonen.

Närvarande tjänstemän:

Direktören Eva Frunk Lind, avdelningscheferna Chatrin Engbo, Raili Karlsson
och Annmarie Ståhl samt nämndsekreteraren Barbara Ahlmark.

1. Genomgång av närvaro

Ordföranden Lars Wettergren öppnar sammanträdet.
Sekreteraren noterar närvaro.

Ordföranden välkomnar äldreombudsmannen Lotta Burenius, projektledaren från socialförvaltningen Maria Saario och revisorerna från revisionskontoret Maria Lövgren och Ester Rudolfsson Mattson.

2. Val av justerare

Vice ordföranden Eva Sahlin utses att tillsammans med ordföranden Lars Wettergren justera dagens protokoll.

3. Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordningen

Anmäls en fråga om färdtjänstens rutiner angående förnyande av ansökningar om färdtjänsten efter årets slut. Frågan kommer att behandlas under pkt 15.
Därefter fastställer rådet dagordningen.

4. Presentation av äldreombudsmannens årsrapport 2012 för verksamhetsår 2011

Äldreombudsmannen Lotta Burenius presenterar sin årsrapport 2012. Lotta Burenius tar upp att det är den sjunde årsrapporten från henne som äldreombudsmannen. Sammanfattningsvis visar samtliga årsrapporter att två viktiga principer alltid bör tillämpas i äldreomsorgen i Stockholms stad. Den ena principen är att vid beviljande av samtliga insatser ska fokus ligga på den äldre individens perspektiv: ”vad som är viktig för mig”. Den andra principen grundas på äldreombudsmannens erfarenheter från samtal med äldre och deras anhöriga som alltid har uttryckt starkt och tydligt ett önskemål att äldre människor ville behålla kontroll och inflytande över sina liv in i det sista, även om de är mycket sjuka.

5. Presentation av projektet ”Ansökan om stöd och service”

Projektledaren Maria Saario presenterar ett gemensamt projekt ”Ansökan om stöd och service” som socialförvaltningen gör tillsammans med äldreförvaltningen. Det är en e-tjänst som ska börja gälla från och med den 4 september 2012 och som innebär att man kan ansöka om bistånd och stödinsatser inom socialomsorgen och äldreomsorgen direkt på internet på Stockholms stads hemsida www.stockholm.se med hjälp av e-legitimation från banken för en trygg och säker identifiering. Denna e-tjänst ska fungera som en komplettering till de befintliga traditionella ansökningsmöjligheter per brev eller vid personliga besök på den berörda förvaltning.

6. Diskussion med stadens revisorer om revisionsrapporten 2012:2 ”Styrning, uppföljning och kontroll av beviljade insatser inom äldreomsorgen”

Revisorerna Maria Lövgren och Ester Rudolfsson Mattson har presenterat revisionsrapporten 2012:2 om styrning, uppföljning och kontroll av beviljade insatser inom äldreomsorgen och besvarat frågor från rådet.

Rapporten har granskat hur tre stadsdelsförvaltningar Norrmalms, Hässelby-Vällingby och Enskede-Årsta-Vantör styr, följer upp och kontrollerar att äldre på externt drivna vård- och omsorgsboenden får den insatser som beviljats och att de erbjuds en god och säker hälso- och sjukvård samt rehabilitering. Revisorernas samlade bedömning är att stadsdelsnämnderna inte har tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för äldre vid externt drivna vård- och omsorgsboenden och att det finns behov av förtydliganden avseende nämndens rehabiliteringsuppdrag samt stadsdelsnämndens medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)'s roll i förhållande till MAS i entreprenadupphandlad verksamhet.

KPR anser att staden ska se till att kommunens egna MAS'ar får rätt till övergripande kontrollfunktioner gentemot privata utförare i äldreomsorgen. Kommunala MAS'ar ska kunna genomföra granskningar av privata utförare oberoende av deras egna MAS'ar.

KPR anser också att för att kunna genomföra sina i lagen stadgade funktioner får kommunala MAS:ar inte belastas med den ordinarie uppföljningsarbete som görs på stadsdelsförvaltningar. Dessutom bör MAS:arna få en oberoende ställning mot stadsdelsförvaltningarna.

7. Anmälan av protokollsjustering KPR 2/2012-02-14
Rådet lägger anmälan med godkännande till handlingarna.

8. Anmälan av protokollsjustering FH-rådet 2/2012-02-14
Anmälan läggs till handlingarna.

9. Anmälan av protokollsjustering ÄN 2/2012-02-21
Anmälan läggs till handlingarna.

KPR önskar få också den information om kommunalisering av hemsjukvården som äldrenämnden hade fått enligt § 6 i äldrenämndens protokoll från den 21 februari 2012.

Förvaltningen återkommer med informationen till nästa rådsmöte den 10 april.

10. Genomgång av ärenden till äldrenämnden den 21 februari 2012

§ 8 Äldreombudsmannens 2012-årsrapport
Dnr 090305-27/2012

Äldreombudsmannen verkar för att äldre i Stockholms stad ska ha en god äldreomsorg. Äldreombudsmannen bevakar äldres rättigheter och initierar vid behov förbättringar inom stadens äldreomsorg. Äldreombudsmannen sammanfattar i årsrapporten sina erfarenheter från stadens äldreomsorg.

Äldreombudsmannens årsrapport för verksamhetsåret 2011 redovisar de synpunkter som äldre personer och anhöriga lämnat. Kontakterna har bestått i att få råd vid olika ställningstaganden, påtala brister, framföra klagomål eller beröm.

Äldreombudsmannen har under 2011 kartlagt anhörigstödet i staden samt i samarbete med stadens anhörigkonsulenter utvecklat ett teknik- och informationsstöd i syfte att ge anhöriga snabb och lättillgänglig information. Ombudsmannen har också deltagit i arbetet med Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012-2014.

Under 2011 har äldre och anhöriga lämnat 1 523 synpunkter och klagomål till äldreombudsmannen. Äldre och anhöriga kan därutöver lämna synpunkter och klagomål direkt till ansvarig stadsdel, till Trygghetsjouren, Äldre direkt eller via webbtjänsten "Tyck till" på stadens hemsida.

Äldreomsorgen i staden fungerar i stort tillfredsställande. Stadsdelsförvaltningarna beaktar i allt större utsträckning de synpunkter som äldre och anhöriga lämnar. Fel och brister rättas allt oftare till i den verksamhet den äldre får hjälp ifrån. I några fall har den äldre inte fått rättelse eller upplevt bristerna så stora att de istället bytt hemtjänstutförare eller vård- och omsorgsboende.

Behovet av kontinuitet och trygghet är stort när den äldre personen behov ska bedömas. Äldre personer som har ett omfattande hjälpbehov, efterfrågar ofta en "egen" biståndshandläggare för att inte behöva tala med olika handläggare varje gång.

Det har också framkommit att den genomförandeplan som den äldre eller anhöriga ska underteckna inte alltid beskriver den äldres individuella önskemål och behov samt att kontaktmannaskapet inte fungerar fullt ut. Få av de som kontaktat äldreombudsmannen har känt till att de har möjlighet att få tillgång till omsorgsdagboken, för att på så sätt lättare få inblick i vilken hjälp som är beslutad samt när och hur den utförs.

KPR tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 9 Medel för ökad bemanning inom demensboenden – uppföljning för år 2011 och ansökningar för år 2012

Dnr 0802-2/2012

Kommunfullmäktige har under perioden 2011-2014 tillfört 200 mnkr till ökad bemanning i boenden för personer med demenssjukdomar. År 2011 fördelade äldreförvaltningen 47,3 mnkr till totalt 283 enheter/avdelningar på 73 boenden. Äldreförvaltningens uppföljning visar att genomsnitt har personalutökningar gjorts under 5,7 månader motsvarande 71 årsarbetare. Ca en tredjedel av

2011 års medel kommer att förbrukas 2012. Av verksamheternas redovisningar framgår att personalutökningarna bidragit till att förbättra framförallt måltidssituationerna, aktiviteter och möjligheten till utevistelse. År 2012 har antalet enheter/ avdelningar som ansökt om medel för ökad bemanning ökat, vilket innebär att 50 mnkr har fördelats till 323 enheter/avdelningar på 80 boenden.

KPR tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 10 Inriktning av fördelning av medel för utveckling inom demensområdet
Dnr 070101-61/2012

Alltfler äldre väljer att bo kvar och åldras i den egna bostaden och det gäller även personer med kognitiva störningar och/eller demenssjukdom. Att möjliggöra ett tryggt och bra kvarboende för den här gruppen kräver dock att hemtjänsten är utbildad och organiserad på så sätt att den enskilde och hans/hennes anhöriga får hjälp som är anpassad efter de specifika behov man har. Det finns ett stort behov att förbättra omsorgen av personer med demenssjukdom som vårdas i sitt egna hem.

Äldreförvaltningen har tillsammans med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen uppdragit åt Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum att under 2011 och 2012 driva ett projekt med syfte att stödja och underlätta en implementering av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom i stadens verksamheter, såväl kommunala som privata, samt utifrån ett samverkansperspektiv även gentemot landstinget inom stadens geografi. Projektet kommer under 2012 att arbeta vidare med att stödja en samverkan mellan huvudmännen när det gäller demenssjuka i eget boende och deras anhöriga. En del av projektet ska även ge verktyg för och stimulera det teambaserade arbetssättet på det särskilda boendet utifrån gemensamma skattnings- och kvalitetsskalor. De erfarenheter och resultat som görs inom implementeringsprojektet kan under hand kopplas till de åtgärder som äldreförvaltningen vidtar inom ramen för äldrenämndens avdelade medel på 10 mnkr för utveckling inom demensområdet.

En stor del av projektets arbete 2012 inriktas på att äldreförvaltningen tillsammans med Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum stödjer och stimulerar en utveckling av specialiserade hemtjänstgrupper med inriktning mot personer med demenssjukdom.

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar om de avdelade 10 mnkr för utveckling inom demensområdet inriktas enligt följande:

- Privata hemtjänstföretagare och hemtjänstenheter i egen regi ges möjlighet att ansöka om ett startbidrag hos äldreförvaltningen för komma igång och starta upp team med inriktning mot personer med demenssjukdom. Bidraget ska kunna användas för att inventera kompetens och organisation, kartlägga nuläge och påbörja arbetet med att finna ny struktur.*

- *Bidrag kommer även att kunna ges för utbildningsinsatser inom demensområdet och för handledning/reflektion.*

KPR tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 11 Svar på skrivelse från ledamoten Torun Boucher (V) om informationen om nya avgifter
Dnr 0112-50/2012

En skrivelse av led. Torun Boucher (V) och ers. Brit Rundberg (V) om informationen om nya avgifter har ställts till äldrenämnden. Skribenterna menar att flera personer och deras närstående har varit mycket missnöjda med den centralt utskickade informationen om det nya avgiftssystemet.

I början av varje år skickar staden ut ett informationsbrev med en tillhörande svarsblankett för inkomstförfrågan till alla medborgare som är beviljad någon form av avgiftsbelagd insats enligt socialtjänstlagen. Syftet är att inhämta aktuella inkomstuppgifter, uppgifter om den enskildes boendekostnad samt andra förhållanden som kan påverka den enskildes individuella avgiftsbeslut. Med anledning av att staden skulle införa ett förändrat avgiftssystem från och med den 1 februari 2012, innehöll årets informationsbrev också kortfattad information om detta. I övrigt var informationsbrevet utformat på samma sätt som tidigare år där brevet i första hand har som syfte att förklara hur svarsblanketten ska fyllas i.

Generellt sett höjs inte avgifterna för personer 65 år och äldre i och med det nya avgiftssystemet. Vissa förändrade regler kan dock påverka den enskildes avgift jämfört med tidigare, vilket kan leda till högre avgift för vissa personer och lägre avgift för andra.

Äldreförvaltningens erfarenhet är tyvärr att information om avgifter i allmänhet ofta tenderar att uppfattas som oroande för många äldre och det är därför svårt att informera på en "lagom" nivå utan att skapa onödig oro. Äldreförvaltningen delar dock inte skribenternas bild av att årets informationsbrev har lett till att en stor andel äldre inte längre vågar anlita hemtjänsten.

Årets utskick har inte skett enligt den i förväg uppgjorda tidsplanen, vilket äldreförvaltningen beklagar. Med anledning av detta, kommer äldreförvaltningen och socialförvaltningen att utvärdera hur de olika momenten har hanterats av alla berörda parter, d.v.s. Tieto, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Itella och förvaltningar inom staden. Detta för att undvika en liknande situation nästa år, för anledningen till att årets utskick inte skedde enligt plan har inget att göra med införandet av det nya avgiftssystemet.

KPR tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 12 Svar på skrivelse från vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) med anledning av revisionsrapport 2012:2
Dnr 0112-39/2012

Ärendet behandlas tillsammans med ärendet § 14 om revisionsrapport 2012:2.

§ 13 Remiss av Betänkandet "Hjälpmedel – ökad delaktighet och valfrihet"
SOU 2011:77
Dnr 0401-38/2012

Utredningen "Hjälpmedel – ökad delaktighet och valfrihet", har sett över möjligheten att införa ökad valfrihet för användare av hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning. Idag finns det inte samma lagstöd i hälso- och sjukvårdslagen (HSL) att samråd ska ske när det gäller tillhandahållande av hjälpmedel som för vård i övrigt. Därför föreslås en förändring i HSL som ökar denna möjlighet.

För att landsting och kommuner ska kunna införa valfrihet inom hjälpmedelsområdet behöver inköps- och upphandlingslagstiftningen ses över. Nuvarande regler stödjer bara till en viss del ökad inflytande och möjlighet till valfrihet. Det är inte självklart att kunna använda det regelsystem som finns idag.

Det föreslås därför en ny lag om valfrihetssystem inom hjälpmedelsförsörjningen som ska tillämpas när landsting och kommuner beslutar att införa valfrihetssystem för hjälpmedel. I ett valfrihetssystem för hjälpmedel har den enskilde hjälpmedelsanvändaren möjlighet att välja leverantör och/eller produkt och ersättningen för hjälpmedlen är bestämd utifrån olika behovsnivåer. Informationen till den enskilde är viktig i ett valfrihetssystem. Hjälpmedelsinstitutet föreslås dels att få i uppdrag att ta fram en handbok för fritt val av hjälpmedel och dels att starta försöksverksamheter med en personlig budget för hjälpmedel. Förvaltningen har tagit del av utredningen och är positiv till att den enskilde får ett ökat inflytande vid förskrivning av hjälpmedel. Utformningen av ett system som stödjer ett valfrihetssystem för hjälpmedel är svår att ta ställning till. Det är dock viktigt att det tillgodoser att en äldre person med funktionshinder som har svårt att välja själv, får sina speciella behov tillgodosedda likaväl som den person som kan välja själv.

YTTRANDE

Rådet tog del av ärendet och ställer sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande.

§ 14 Revisionsrapport 2012:2 "Styrning, uppföljning och kontroll av beviljade insatser inom äldreomsorgen"
Dnr 0109-24/2012

Revisionskontoret har granskat hur stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Enskede-Årsta-Vantör styr, följer upp och kontrollerar att äldre på externt drivna vård- och omsorgsboenden får de insatser som beviljats och att de erbjuds en god och säker hälso- och sjukvård samt rehabilitering.

Fyra av de granskade enheterna drivs på entreprenad efter central upphandling enligt LOU och kommunen är huvudman för verksamheten. Två av enheterna drivs i privat regi och har upphandlats enligt LOV. Kommunen är inte huvudman för verksamheten.

Revisionskontorets samlade bedömning är att nämndernas styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för äldre vid externt drivna vård- och omsorgsboenden inte är tillräcklig och att det finns behov av förtydliganden avseende nämndens rehabiliteringsuppdrag samt stadsdelsnämndens MAS's roll i förhållande till MAS i entreprenadupphandlad verksamhet.

Äldreförvaltningen anser att en sammantagen och kvalitetssäkrad uppföljning är väsentlig för en framgångsrik utveckling av äldreomsorgens verksamheter oavsett regiform. Samtliga vård- och omsorgsboenden i staden och som staden har avtal med, följs årligen upp enligt kommunfullmäktiges stadsgemensamma uppföljningsmodell. Som ett komplement till uppföljningsmodellen har äldreförvaltningen tillsammans med stadsledningskontoret och stadsdelsförvaltningarna, inlett ett arbete för stadsgemensamma principer avseende den specifika uppföljningen av entreprenadavtal samt sanktioner och utformning av individuppföljningen.

Förvaltningen kommer att förtydliga rehabiliteringsansvaret vid revidering av riktlinjerna för biståndshandläggning samt förtydliga rutinerna avseende rollen som medicinskt ansvarig sjuksköterska inom stadsdelsnämnd respektive vid entreprenad.

YTTRANDE

"KPR instämmer i revisionskontorets samlade bedömning att nämndernas styrning, uppföljning och kontroll av insatserna för äldre vid externt drivna vård- och omsorgsboenden inte är tillräcklig. Även äldreförvaltningen anser att en sammantagen och kvalitetssäkrad uppföljning är väsentlig för en framgångsrik utveckling av äldreomsorgen oavsett regiform.

KPR harv tidigare framfört betydelsen av att MASen får en stark och oberoende ställning. I de avtal som staden tecknat med privata vårdgivare framgår att entreprenörer som driver ett äldreboende ska ha egen MAS som har tillsynsansvaret enligt 24 § Hälso- och sjukvårdlagen (HSL).

Enligt KPR måste MASens ställning som kommunal tillsynsfunktion enligt HSL stärkas i upphandlingsunderlaget så att kommunens tillsyn och kontroll säkerställs. Om företagen har en MAS är det en intern företagsfunktion som hjälper till bättre utförande av hälso- och sjukvård, men har inte med kommunens kontrollansvar att göra."

KPR önskar få mer information från förvaltningen vad menas med "tilläggstjänster" i tjänsteutlåtandet och revisionsrapporten. Förvaltningen återkommer med informationen till nästa sammanträden.

arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden och äldrenämnden

Dnr 0401-62/2012

Stadsledningskontoret föreslår kommunfullmäktige att införa vissa ändringar i reglemente för kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, stadsdelsnämnderna och äldrenämnden som är nödvändiga med anledning av stadens gällande budget 2012 och därmed nya med förändrade uppdrag. Bland annat övertar äldrenämnden, enligt budget för år 2012, handläggningen av ansökningar om trygghetslarm från stadsdelsnämnderna och en ny enhet för kvalitetsinspektion inrättas.

Äldreförvaltningen anser att förändringar i reglemente för äldrenämnden måste fastställas i äldrenämndens reglemente och stödjer stadsledningskontorets förslag. Förvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen.

Rådet tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 16 Anmälan av Ungdomsbesök i vård- och omsorgsboenden

Dnr 0704-44/2012

Ett av målen i äldrenämndens verksamhetsplan är att kvalitet och valfrihet för de äldre ska utvecklas och förbättras. En av aktiviteterna under detta mål är ett projekt som innebär att ungdomar på helger och skollov besöker vård- och omsorgsboenden för aktivering. Nämnden har för ändamålet i sin budget för år 2012 avsatt tre miljoner kronor.

Rådet tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

§ 17 Anmälan av månadsrapport för äldrenämnden för februari 2012

Dnr 0107-19/2012

Muntlig information lämnas av direktören Eva Frunk Lind.

Rådet tog del av ärendet och lägger det till handlingarna.

11. KPR:s eget yttrande över remissen från kommunstyrelsen av SOU 2011:77 Betänkandet "Hjälpmedel – ökad delaktighet och valfrihet"

Dnr 0401-38/2012

YTTRANDE

KPR tog del av remissen och till kommunstyrelsen överlämnar följande yttrande:

"Kommunstyrelsens pensionärsråd stödjer förvaltningens tjänsteutlåtande och ställer sig bakom det."

12. Anmälan av Trafikkontorets svar angående medborgarförslag om bänkar och träd på Sankt Eriksgatan och Fleminggatan

Föreligger en skrivelse från Trafikkontoret, daterad 2012-03-05, beträffande svar på medborgarförslag om bänkar och träd på S:t Eriksgatan och Fleminggatan.

Rådet har tagit del av svaret och lägger anmälan till handlingarna.

13. Förvaltningschefens information

Lotta Burenius informerar att hon övergår till andra arbetsuppgifter på äldreförvaltningen från april 2012 som strateg med inriktning på kompetensutveckling och projektledning, bl.a. med värdighetsgarantier och nationella riktlinjer för omsorg till personer med demenssjukdom.

Rådet tackar henne för det fina fleråriga arbetet som stadens äldreombudsman och önskar lycka till med nya arbetsuppgifter.

14. Genomgång av KPR:s balanslista över rådets frågor till förvaltningen

Balanslistan genomgås och läggs till handlingarna.

15. Övriga frågor

a/ Rådet önskar få en presentation av färdtjänstens regler.

b/ Rådet förnyar sitt förslag att förvaltningen arrangerar ett halvdagsseminarium med prof. Marta Szebehely från SNS och Mats Torslund från Äldrecentrum för diskussion om den framtida utvecklingen av äldreomsorgen i kommunal- och privatregi och om SNS-rapporten om konkurrens konsekvenser. KPR önskar att till detta seminarium bjuds in både KPR och äldrenämnden.

d/ Rådet önskar få information om munhälsan hos äldre.

Direktören Eva Frunk Lind återkommer med information till nästa sammanträde.

e/ Rådet önskar få en aktuell adresslista för KPR 2012 och uppdrar åt nämndsekreteraren Barbara Ahlmark att bereda KPR:s kontaktlista för år 2012 för stadsdelsnämndernas lokala pensionärsråd.

Vid protokollet

Barbara Ahlmark

Nämndsekreterare/tillika sekreterare för kommunstyrelsens pensionärsråd